

OBRAZOVNI PROGRAMI U PODRUČJU INFORMACIJSKIH ZNANOSTI U ODNOSU NA POTREBE ZAJEDNICE AKM-a

LIS PROGRAMS REFLECTING THE NEEDS OF ALM COMMUNITY

Sanjica Faletar
sfaletar@pedos.hr

Katedra za knjižničarstvo, Pedagoški fakultet u Osijeku

Martina Dragija-Ivanović
mdragija@gkzd.hr

Gradska knjižnica, Zadar

Tatjana Aparac-Jelušić
taparac@pedos.hr

Katedra za knjižničarstvo, Pedagoški fakultet u Osijeku

Sažetak

U radu se problematiziraju promjene u nastavnim programima knjižničarskih škola sa stajališta moguće ponude sadržaja relevantnih za zajednicu AKM-a (arhiva–knjižnica–muzeja). U tu je svrhu provedeno istraživanje kojim su autorice željele dobiti uvid u nastavne planove i programe fakulteta koje priznaje Američko knjižničarsko udruženje u SAD-u, odnosno Ovlašćeni institut za knjižničarske i informacijske stručnjake u Velikoj Britaniji, te izdvojiti one programe i one visokoškolske ustanove koje nude sadržaje izrijekom povezane ili usmjerene prema području AKM-a, dakle obrazovanju budućih stručnjaka za arhivsko–knjižničarsko–muzejsko područje.

KLjučne riječi: knjižničarski i informacijski stručnjaci - obrazovanje, knjižničarske škole - promjene u kurikulumima, zajednica AKM-a - obrazovne potrebe

Summary

The article analyses the changes made to the LIS school curriculum, relevant for the ALM (Archives–Libraries–Museums) community. In order to get an insight into the programmes of LIS schools in the U.S.A. and UK, accredited by ALA (American Library Association) and CILIP (Chartered Institute for Library and Information Professionals) respectively, the small-scale research has been conducted. The research identified university programmes and educational institutions preparing future professionals in the ALM field.

Keywords: LIS professionals - education, LIS schools - curriculum changes, ALM community - educational needs

1. Uvod

Arhivi, knjižnice i muzeji informacijske su ustanove *par excellence* pred koje globalno informacijsko društvo i razvoj tehnologije donose podjednako velike izazove. Djelatnosti, proizvodi i usluge tih triju ustanova sve se više približavaju kao što se to, uostalom, u njihovu povijesnome razvoju već u nekoliko navrata i događalo. Naime, zadaće koje obavljaju, usluge koje nude te izazovi i mogućnosti s kojima se suočavaju podudaraju se u određenim vidovima. Iako svaka od tih ustanova ima nesumnjivo i svoje posebnosti, zajednički im je cilj prikupljanje, organizacija i posredovanje znanja i informacija (bez obzira na njihov oblik) te očuvanje i prikaz kulturnog i znanstvenog blaga koje posjeduju. No, na tom putu sve se učestalije bilježi 'prerastanje' institucionalnih okvira i usmjeravanje tih ustanova prema mrežnom prostoru u kojem se mnoge granice prividno gube ili pak nestaju.

U ovom radu polazimo od teze da se knjižničarska, arhivska i muzejska djelatnost zasnivaju na nastojanjima vezanim uz ostvarivanje nekoliko temeljnih načela, uvažavanje kojih ih približava i omogućuje pristup korisničkim potrebama u novome globalnom mrežnom okruženju na brži, jednostavniji i kvalitetniji način. Ta su načela:

- a) načelo društvene svrsishodnosti i univerzalnosti informacijskih djelatnosti,
- b) načelo nužnosti stalnog olakšavanja djelotvornog prijenosa informacija,
- c) načelo omogućavanja dostupnosti dokumenata i informacija bez obzira na to gdje su i kada pohranjeni i
- d) načelo očuvanja kulturne baštine.¹

Polazište za problematiziranje tematike obrazovanja arhivista, knjižničara i muzeologa danas, predstavljalo nam je shvaćanje da se to obrazovanje, uz veća ili manja odstupanja u različitim tradicijama, odvija u kontekstu obrazovanja informacijskih stručnjaka i da se zasniva na ideji usvajanja općih znanja i vještina za rad u informacijskome sektoru, te specijaliziranih znanja iz jednog od navedenih područja, ali na način da bez većih poteškoća stečena znanja i vještine diplomirani studenti mogu koristiti u okruženju AKM-a (arhiva-knjižnica-muzeja), ne samo radeći u jednoj, odnosno bilo kojoj od navedenih triju ustanova, već i pri oblikovanju, postavljanju i upravljanju mrežnim izvorima i uslugama u bibliografskom² odnosno informacijskom sektoru općenito.

U Hrvatskoj su se problematikom obrazovanja informacijskih stručnjaka (arhivista, knjižničara i muzeologa) na akademskoj razini poglavito bavili profesori Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ali i stručnjaci okupljeni u vodećim ustanovama i profesionalnim udrugama (knjižničarskim, muzeološkim i arhivističkim), te stručnjaci koji su pokretali studije na razini više škole ili fakulteta. Nesumnjivo, u mrežnom dobu i vremenu snažnih globalizacijskih procesa, naslovnu je temu valjalo obraditi i na način da se njome sagleda u kojoj se

¹Usp. Aparac, Tatjana. *Informacijske znanosti : temeljni koncepti i problemi*. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 24.

²Ovdje mislimo na koncept 'bibliografskog sektora' kako ga je osmislio P. Wilson. Usp. Wilson, P. *Bibliographical R & D. // The study of information : interdisciplinary message* / ed. by F. Machlup; U. Mansfield. New York : Wiley, 1984. Str. 389-397.

mjeri postojeći nastavni programi temelje na načelima otvaranja prema svijetu, stvaranju nove dodane vrijednosti informacije, savladavanju novih informacijskih vještina, te teže li izobrazbi za što širi dijapazon poslova³ kako bi se rezultatima provedena istraživanja pridonijelo jasnijem sagledavanju mogućnosti daljnje izobrazbe arhivističkih, knjižničkih i muzeoloških stručnjaka i znanstvenika.

Stoga je osnovni cilj provedena istraživanja bila analiza dostupnih programa akademskog obrazovanja informacijskih stručnjaka, poglavito na visokim učilištima koja nude 'šire' postavljene programe iz knjižnične i informacijske znanosti, a uključuju sadržaje od interesa za zajednicu AKM-a. Istraživanjem programa knjižničkih škola⁴ u Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji koje priznaje Američko knjižničko udruženje (American Library Association – ALA), odnosno Ovlašćeni institut za knjižničke i informacijske stručnjake (Chartered Institute of Library and Information Professionals – CILIP), nastojao se dobiti uvid u nastavne planove i programe njihovih matičnih ustanova te izdvojiti one kolegije koji se bave sadržajima zajedničkim za arhivistiku, knjižničarstvo i muzeologiju. Dobiveni rezultati predstavljaju jedno od polazišta pri utvrđivanju osnovnih skupina predmeta koje bi bilo poželjno uvrstiti u kurikulum postojećih knjižničkih i informacijskih odjela u Hrvatskoj u odnosu na obrazovanje stručnjaka koji su potrebni u sektoru AKM-a.

2. Knjižničke obrazovne ustanove i promjene

Promjene u akademskim obrazovnim ustanovama u razvijenim sredinama (npr., u SAD-u, Kanadi, Australiji, Velikoj Britaniji, Njemačkoj) nesumnjivo se odvijaju pod snažnim utjecajem društvenih, političkih i ekonomskih događanja koja su označila osamdesete, a napose devedesete godine 20. stoljeća. Praksa pokazuje, a u stručnim se radovima ukazuje na to da su unutar akademske zajednice knjižničke obrazovne ustanove suočene s rastućom konkurentskom ponudom kvalitetnih sadržaja drugih odjela i škola, te s promjenama u upravljačkim strukturama sveučilišta, s jedne strane, i promjenama u državnoj politici prema financiranju knjižnica, s druge strane.

Promjene s kojima su se suočile obrazovne ustanove u području knjižnične i informacijske znanosti u Kanadi A. Curry sagledava unutar četiri skupine promjena: promjene koje su dovele do toga da su knjižnički i informacijski odjeli nalazili nove matične ustanove i nove partnere, promjene koje su ih potaknule da osmisle i provode šire postavljene kurikulume, promjene koje su zahtijevale njihovu tješnju vezu s industrijom te promjene koje su bile izazvane potrebom da se studente priprema da budu uspješni poduzetnici a ne (državni) službenici.⁵

³Usp. Horvat, A. Zajedničko i posebno u stručnoj naobrazbi bibliotekara, arhivista i muzeologa. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 36.

⁴Popis škola/odjela donosi se u prilogima.

⁵Usp. Curry, A. Canadian LIS education : trends and issues. // Education for information 18(2000), 327-336.

U Sjedinjenim Američkim Državama promjene su bile izrazite početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća kada pravodobna i vješta primjena novih tehnologija jača utjecaj drugih odjela, a slabi utjecaj škola/odjela na kojima su se obrazovali budući knjižničari. Te se promjene danas sagledavaju iz nekoliko motrišta, ukazuje se na razloge zatvaranja većeg broja škola, njihovo pripajanje drugim odjelima, ali i na njihovo preuzimanje vodstva pri integracijskim procesima kojima su bili podvrgnuti akademski odjeli tijekom posljednjih dvadesetak godina. Tako je opsežnim istraživanjem poznatim pod nazivom KALIPER⁶ izdvojeno šest trendova promjena:

- a) uz postojeću usmjerenost na knjižnicu kao ustanovu i specifične knjižnične postupke i procese, novi nastavni programi usmjeravaju se prema širem, informacijom obilježenom okruženju, i informacijskim problemima,
- b) uz nastojanja da se sustavno u nastavne programe ugrađuju spoznaje iz drugih disciplina, uobličavaju se jedinstveni temeljni programi koji su poglavito korisnički usmjereni,
- c) knjižničarske škole pojačano ulažu sredstva u nabavu i primjenu novih informacijskih tehnologija,
- d) u knjižničarskim se školama nude fleksibilniji programi kojima se omogućuje studentima da sami izabiru predmete koji ih zanimaju,
- e) novi se programi oblikuju na način da omogućuju primjenu novih nastavnih metoda i
- f) oblikuju se programi kojima se nude odgovarajući stupnjevi na dodiplomskoj, poslijediplomskoj i doktorskoj razini studija.⁷

Promjene koje su se odvijale u Velikoj Britaniji, kako tumači T. Wilson,⁸ utjecale su na to da su se knjižničarske škole (na veleučilištima i sveučilištima) preusmjeravale i širile dijapazon svojih programa kako bi opstale, pri čemu je suradnja s drugim odjelima prihvaćena kao ključni strateški koncept. Slično kao u SAD-u i Kanadi, promjene su rezultirale fleksibilnijim programima, integracijskim procesima s drugim odjelima, gubitkom autonomije, ali i izlaskom iz tzv. kulturne izolacije unutar akademske zajednice, te racionalnijim korištenjem intelektualnih i materijalnih potencijala.

Nakon razdoblja u kojem su se novi programi knjižničarskih škola fokusirali velikim dijelom na fenomen informacije i povezivanje tradicionalnih programa (često izrazito usmjerenih prema obrazovanju za rad u određenom tipu knjižnice) s programima šireg područja informacijskih znanosti,⁹ i nadalje se, a možda čak i sve češće, postavlja pitanje kako odgovoriti na kompleksne zahtjeve vremena u kojem

⁶KALIPER (Kellogg-ALISE Information Professions and Education Reform Project) imao je za cilj prikupiti osnovne podatke o dubini i širini promjena unutar pojedinih knjižničarskih škola te mišljenja ispitanika o tome u kojoj su mjeri na promjene utjecali različiti faktori. Istraživanje je proveo tim od 20 istraživača iz SAD-a, Kanade i Velike Britanije u razdoblju 1998.-2000., a rezultati su predstavljeni na Konferenciji ALISE, u siječnju 2001. http://www.alise.org/nondiscuss/KALIPER_conf_2000_report.htm

⁷Isto.

⁸Usp. Wilson, T. Curriculum and catastrophe : change in professional education. http://www.alise.org/conferences/conf00_Wilson_Curriculum.htm

⁹Usp. Logan, E.; I. Hsied-Yee. Library and information science education in the nineties. // Annual review of information science and technology (ARIST) 35(2001), 428.

živimo i kako na optimalan način podučavati studente i s obzirom na znanja i vještine potrebne da bi našli buduće zaposlenje i s obzirom na potrebu intelektualnog promišljanja problema koje će proučavati i rješavati.¹⁰ Stoga u ovom radu promatramo nastavne programe za zajednicu AKM-a i u odnosu na procese preoblikovanja nastavnih planova i programa koje nude hrvatska sveučilišta vezano uz školovanje budućih informacijskih stručnjaka, dakle, u svjetlu mnogih promjena koje se događaju u okruženju, ali i s obzirom na mogućnosti koje bi trebalo pravodobno prepoznati.

3. Rezultati provedena istraživanja

Kako smo u uvodnom dijelu istaknuli svrhu i ciljeve istraživanja, na ovome je mjestu potrebno uputiti na osnovnu hipotezu i metodologiju istraživanja te na dobivene rezultate.

U istraživanju se pošlo od uvjerenja da na knjižničarskim školama i fakultetima u Sjedinjenim Američkim Državama i Velikoj Britaniji već postoji razrađen niz predmeta koji se odnose na obrazovanje studenata za rad u svim informacijskim ustanovama pa tako i u arhivima, knjižnicama i muzejima, te da programi koji se izvode na knjižničarskim i informacijskim školama/odjelima obuhvaćaju sadržaje koji se odnose na cjelokupno djelovanje i rad u informacijskim ustanovama u kombinaciji s kolegijima od kojih je većina iz područja knjižničarstva, komunikologije i informatike.

Za istraživanje je priređen popis akreditiranih obrazovnih ustanova u području, a pretraživanjem mrežnih stranica obuhvaćeno 49 fakulteta u Sjedinjenim Američkim Državama i 16 fakulteta u Velikoj Britaniji. Programi su grupirani prema akademskom stupnju kojeg kandidat stječe nakon završetka studija (dodiplomski, poslijediplomski i doktorski studij). Pregledani su cjeloviti programi, a obrađeni su do razine prepoznavanja osnovnih ciljeva kolegija i popisa tematskih cjelina koje se obrađuju.

Kako se radi o pilot-projektu, u istraživanje su bile uključene samo obrazovne ustanove programe kojih su verificirala knjižničarska i informacijska profesionalna udruženja. Namjera je autorica proširiti istraživanje, te u sljedećem koraku uključiti i obrazovne ustanove čije su programe prihvatila arhivistička i muzeološka profesionalna udruženja.

Dobiveni rezultati razvrstani su u nekoliko logičkih cjelina, kako bi se moglo zaključivati o obrazovnim ciljevima, ponuđenim kolegijima i njihovim sadržajima te mogućim sadržajima od interesa za zajednicu AKM-a.

3.1 Ciljevi školovanja u knjižničarsko-informacijskim školama

Ciljevi studija predstavljeni su na svim proučenim mrežnim stranicama i u njima se uglavnom ukazuje na to da studenti mogu očekivati da će tijekom studija:

- ovladati korpusom općih stručnih znanja relevantnih za različite vrste knjižnica, arhiva, muzeja i ostalih informacijskih središta,

¹⁰Usp. Buckland, M. The academic heritage of library and information science : resources and opportunities. <http://www.sims.berkeley.edu/~buckland/alise00.html> (2002-10-31)

- biti osposobljeni da uspješno upravljaju informacijama i informacijskim ustanovama,
- steći vještine kojima će primjereno koristiti informacijsku tehnologiju te biti sposobni stvarati informacijske proizvode koji sadrže dodanu vrijednost,
- biti osposobljeni da razumijevaju interdisciplinarnost informacijske struke i značajke globalnog informacijskog okruženja u kojemu informacijski stručnjaci danas djeluju,
- ovladati vještinama i metodama uspješnog komuniciranja (u pismenom, usmenom i elektroničkom obliku), te
- biti osposobljeni da rade samostalno i/ili kao članovi tima.

Iz predstavljenih ciljeva i iz uputa na moguća zaposlenja studenata nakon diplomiranja, razvidno je da se studenti knjižničnih i informacijskih znanosti ne obrazuju isključivo za rad u knjižnici. Objavljuje ih se, naime, da će im stečeno obrazovanje omogućiti da se zapošljavaju ne samo u raznim tipovima knjižnica i informacijskim središtima, već i u pravnim tvrtkama, bolnicama, raznovrsnim korporacijama i profitnim organizacijama, muzejima, arhivima, istraživačkim središtima, visokoškolskim i medijskim ustanovama. Zbog koncentracije predmeta vezanih uz informatiku i nove tehnologije, studentima se već kod ponude programa ukazuje da svoje buduće zaposlenje mogu potražiti i kao menadžeri baza podataka, sistemski inženjeri, programeri, pretraživači u mrežnom okruženju, informacijski savjetnici, informacijski menadžeri, upravitelji i rukovoditelji informacijskih ustanova i službi itd.

3.2 Ponuđeni kolegiji i njihovi sadržaji

Nakon provedenoga mrežnog pretraživanja, uz pomoć metode analize sadržaja, definirane su osnovne skupine kolegija srodnih sadržaja. Pritom, polazište je predstavljala metodologija primijenjena u istraživanju kurikuluma u području knjižnične i informacijske znanosti u akademskim obrazovnim ustanovama u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi.¹¹ U tom je istraživanju, naime, izrađena lista ključnih pojmova, koji su proučeni metodom usporedbe te na osnovi popisa od pedesetak koncepata izdvojeno 14 skupina unutar kojih je moguće razlikovati sadržaje, odnosno unutar kojih se nude posebna znanja i vještine. Unutar tih skupina okupljena su znanja i vještine vezane uz tehnologiju i upravljanje, organizaciju informacija, pretraživanje i razvoj baza podataka, izgradnju zbirke, uporabu matematičkih metoda i znanstvena istraživanja, tumačenje društveno-kulturalnih vidova djelatnosti, rad s netiskanim građom, rijetkom građom, izvorima informacija, poglavito s referentnom građom, te uz rad u arhivima i rad s djecom. Dakako, sa stajališta naše teme, neke su od navedenih skupina nezanimljive, ali je uvid u drugačije pristupe omogućio jasnije sagledavanje problema sadržaja koji se nude. Naše se razvrstavanje oslonilo na prepoznavanje sadržaja zanimljivih i korisnih sa stajališta obrazovanja stručnjaka za okruženje AKM-a, a poglavito onih sadržaja koji se odnose na oblikovanje, razvoj i uporabu informacijskih sustava, organizaciju informacija,

¹¹Behesti, J. Library and information science curriculum. <http://www.gslis.mcgill.ca/beheshti/alacais4.htm> (2002-10-12)

upravljanje i marketing, rad s korisnicima i zbirkama, zaštitu građe i znanstveno-istraživački rad, te na sadržaje kojima se tumači odnos informacije i društva. Posebne cjeline predstavljaju problematika praktičnoga rada u informacijskim ustanovama te programi arhivistike u sklopu knjižničarskih škola.

A. Prva skupina obrađenih sadržaja odnosi se na problematiku *oblikovanja, razvoja i uporabe informacijskih sustava*.

Kako se doprinosi informacijske struke u društvu ponajprije ogledaju u uspostavljenim informacijskim sustavima te njima ponuđenim proizvodima i uslugama, sasvim je razumljivo da je upravo razumijevanje načina na koji se oblikuju i nude informacijski sustavi utkano u obrazovanje informacijskih stručnjaka. Višedimenzionalna obuka budućih informacijskih stručnjaka odvija se na nekoliko međuovisnih razina. Studenti se upoznaju s informacijskom tehnologijom, strategijama oblikovanja, implementacije i vrednovanja informacijskih sustava, informacijskih usluga i sličnim temama. Za vrijeme studija polaznici se, dakako, upoznaju s načelima i metodama rada u različitim informacijskim ustanovama, strukturom i funkcioniranjem ustanova koje pružaju informacije, a kolegijima iz ove skupine obuhvaćeni su sadržaji kojima se tumači funkcioniranje informacijskih sustava u odnosu na političko i socijalno okruženje, korisnike, usluge, zbirke, financiranje, djelatnike i buduće trendove razvoja. Ovoj skupini pripadaju i kolegiji koji obrađuju oblikovanje specijalnih informacijskih sustava sa stajališta posebnih službi i usluga, kao što je rad s posebnim nositeljima i izvorima informacija poput, npr., glazbene građe (pri čemu se posebna pažnja usmjerava prema načinima snimanja/presnimavanja, predstavljanja i modificiranja zvučnih zapisa), organizacija i umrežavanje umjetničkih i muzejskih knjižnica, te sustavi za skupine korisnika s posebnim potrebama (slijepi, slabovidni, teško pokretni, disleksični i sl.).

Kolegiji koji se bave informacijskim sustavima ustanova (npr., izdavačkih tvrtki, škola, knjižnica, muzeja, knjižara i istraživačkih instituta, sveučilišta kao nakladnika) studentima omogućuju uvid u informacijske usluge i središta kojima je zadaća izrada i distribucija znanja i informacija. Na fakultetima i u Velikoj Britaniji i u Sjedinjenim Američkim Državama posebna se pažnja posvećuje upoznavanju i savladavanju informacijskih tehnologija nužnih za oblikovanje i razvoj informacijskih sustava. U tom kontekstu, kolegiji koji pokrivaju tematiku informacijskih tehnologija razvrstani su u dvije skupine:

- a) kolegiji sadržaji kojih se, vezano uz procese oblikovanja i razvoja informacijskih sustava te društvene i etičke aspekte koji prate njihovu pojavu, razvoj i uporabu, poglavito bave odnosima čovjek-računalo (usmjerenost na korisnika) i
- b) kolegiji koji se bave problemom oblikovanja informacijskih sustava sa stajališta strukturiranja, pronalaženja, pohranjivanja, procesiranja, vrednovanja, dostupnosti i predstavljanja informacija uz pomoć novih tehnologija, dakle oni kolegiji koji su usmjereni na pomagala i aplikacije; područja koja se pritom posebno obrađuju jesu: tehnologije za prijenos informacija (hardver, softver i telekomunikacijski sustavi), njihov odabir, funkcije, korištenje i ograničenja, te standardi i protokoli nužni za komunikaciju među različitim sustavima.

Informacijski su sustavi posebno osjetljivi na pitanja pristupa i zaštite podataka, te se od studenata očekuje da razumiju etičke, legislativne, političke i sl. vidove korištenja novih tehnologija u svrhu obrazovanja, znanstveno-istraživačkog rada, poslovanja i dr. Način pak i uspjeh korištenja informacijskih sustava danas uvelike ovisi o tome kako su oblikovana *korisnička sučelja*, pa se studente nastoji upoznati s teorijom i praksom oblikovanja korisnički orijentiranih sučelja u informacijskim sustavima i službama.

Neki od kolegija koji zadiru u područje oblikovanja informacijskih sustava, a da to nije izričito navedeno u njihovom nazivlju, bave se pitanjima automatizacije i umrežavanja, s naglaskom na uspostavljanje informacijskih mreža i kooperativnih sustava sa stajališta bogaćenja usluga, zakonskih osnova, političkog okruženja, financiranja i upravljanja.

Posebnu dionicu, predstavljenu jednim ili većim brojem kolegija, predstavljaju pitanja arhitekture sustava, prijenosa podataka, protokola, aplikacija korisnik-poslužitelj, vrsta mreža, mrežnih prebirknika, tražilica, osnovnih tehnika i strategija pretraživanja i razvoja mrežnih stranica (npr., osnove HTML-a, FTP/aplikacijski softver, razumijevanje osnovnih zahtjeva za UNIX/NT platformu, komunikacija podataka, prijenos, formati zapisa, pouzdanost i sigurnost).

I naposljetku, valja istaknuti da se pri analizi načela i postupaka oblikovanja informacijskih sustava studente upoznaje s načelima sistemske analize, razvoja, vrednovanja i odabiranja računalnih odnosno mrežnih informacijskih sustava u knjižnicama i drugim informacijskim ustanovama, te da su kolegijima iz programiranja pokrivene teme vezane uz sintaksu, definiranje i organizaciju podataka, ulazne i izlazne podatke i rukovanje nizovima.

B. U drugoj smo skupini izdvojili sadržaje koji se odnose na *organizaciju, predstavljaju i analizu znanja/informacija*.

Umijeće organiziranja dokumenata i informacija nesumnjivo zauzima središnje mjesto u obrazovanju knjižničara i ostalih informacijskih stručnjaka. Međutim, usmjerenost na tehnička pitanja učestalo izaziva komentare iz akademske zajednice, pa se danas nastoji da sadržaji kolegija koji se bave organizacijom i analizom informacija studente upućuju i na teorijska, konceptualna pitanja, kao i na praktične probleme organizacije i predstavljanja znanja. Toj skupini predmeta pripadaju kolegiji koji tradicionalno obrađuju pitanja katalogizacije i klasifikacije, a danas se najčešće susreću pod nazivom *Metapodaci*. Sadržaji tih kolegija obuhvaćaju standarde i zakonitosti izrade informacijskih pomagala pri pretraživanju i organizaciji fondova.

U sklopu kolegija koji obrađuju predmetno označivanje dokumenata usvajaju se osnovne metode sažimanja i označivanja u računalnim i ručnim procesima prijenosa informacija te metodologija izrade sažetaka i označivanja različitih formata nositelja znanja i informacija.

Posebni sadržaji u sklopu ove cjeline odnose se na oblikovanje baza podataka i raznolike aplikacije. Studenti se upoznaju sa značajkama i razvojnim procesima baza podataka, relacijskim modelima baze podataka, a omogućuje im se da steknu znanja i vještine potrebne za rad sa strukturiranim jezicima za postavljanje upita (SQL-om) i fizičko oblikovanje baza podataka, te upoznaju suvremene tehnologije koje se koriste u oblikovanju i korištenju baza podataka.

F. Šestom skupinom sadržaja problematizira se i tumači *odnos informacije i društva*, a kolegiji su prepoznatljivi unutar nekoliko većih cjelina:

- a) uvodni kolegiji u područje i disciplinu, kojima se studentima približava stručna terminologija, priroda djelatnosti, osnovne definicije, karakteristični ciljevi i postupci te tumači uloga informacijskih organizacija, klasično i elektroničko nakladništvo, tradicionalne i digitalne knjižnice i arhivi,
- b) sociološki zasnovani kolegiji čijim se sadržajima nastoji pridonijeti da studenti razumiju povijesni razvoj komunikacijskih paradigmi u društvu, koncept informacijskog društva, informacijsku politiku na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini; u sklopu tako postavljenih kolegija tumače se fenomeni *informacija* i *globalizacija*, osnovne karakteristike globalnog informacijskog društva, s posebnim zanimanjem za društveno, ekonomsko, političko i kulturološko okruženje u kojem djeluju informacijske ustanove,
- c) lingvistički zasnovani kolegiji čijim su sadržajima obuhvaćena pitanja vezana uz tumačenje prirode informacije i komunikacije, te uz interpretaciju teksta, izgradnju informacijskih pomagala kojima se pospješuje protok i korištenje znanja i informacija u društvu, i
- d) kolegiji kojima se predstavljaju i raspravljaju legislativna i profesionalna pitanja vezana uz odnos društva i informacija (upoznavanje s etičkim dvojabama profesije, pitanjima intelektualnog vlasništva, autorskih prava u svim vrstama medija, zaštite podataka, sigurnosti i dr.)

Posebna skupina kolegija u američkim knjižničarskim i informacijskim školama orijentirana je na sadržaje kojima se problematizira pristup kulturnoj baštini sa stajališta prikupljanja, pohrane i zaštite, opisa i korištenja opipljivih oblika kulturne baštine, vlasništva i nadzora nad pristupom kulturnoj baštini te očuvanja kulturnog identiteta nacije.

G. U sedmoj su skupini sadržaji koji se odnose na problematiku *zaštite građe i podataka*.

Problematika zaštite građe i podataka u informacijskim ustanovama i mrežnom prostoru organizirana je uglavnom u dvije osnovne cjeline – zaštita papirnate građe i zaštita digitalne građe i podataka:

- a) u odnosu na zaštitu papirnate i druge nedigitalne građe, obrađuju se počeci i razvoj zaštite građe, etika i načela zaštite, aspekti povijesti knjige i tiskanja koji su relevantni kada se obrađuje problem propadanja građe, nadzor okoliša, priprema zaštite od elementarnih i drugih nepogoda, konzervacija građe i sl.,
- b) u odnosu na zaštitu digitalnih medija, posebno se obrađuju pitanja stvaranja i održavanja/razvoja digitalnih knjižnica i mrežnih informacija, problemi vezani uz digitalizaciju građe poradi zaštite i zaštita građe koja je izvorno digitalna.

U sklopu ove cjeline donose se i sadržaji koji se javljaju kao primarni problemi digitalizacije, poput pitanja autorskih prava, isplativosti te dugotrajne održivosti takvih zbirki.

H. Svi pregledani programi donose i način organizacije te sadržaje vezane uz *praktičan rad i izbor budućega radnog okruženja*.

Kao nadogradnja i nadopuna studijskom radu, u programima knjižničnih i informacijskih znanosti predviđen je praktičan rad u knjižnici ili kojoj srodnoj informacijskoj ustanovi, te upoznavanje s mogućnošću zapošljavanja, profesionalnim organizacijama i sl. Praktičan rad odvija se u razdoblju od 2 do 6 tjedana, a ustanove u kojima ga studenti obavljaju u pravilu se biraju slijedom sklonosti samih studenata.

Kolegiji koji se bave mogućnošću zapošljavanja u području informacijskih znanosti koncipirani su tako da se studenti upoznaju s mogućnostima zapošljavanja, odnosno primjene stečenog znanja na studiju te s prirodom, ciljevima i zadaćama informacijske profesije, kao i zakonskim, političkim i socijalnim problemima s kojima se susreću pripadnici struke.

I. Naposljetku, izdvojeni su studiji i kolegiji koji su, u sklopu knjižničarskih i informacijskih škola, orijentirani na *arhivistiku*.

U sklopu knjižničarskih škola arhivistika se proučava u odnosu na prirodu građe koja se nalazi u arhivima, organizaciju zbirke i informacijskih pomagala te upravljanje arhivima. S obzirom na probleme kojima se bave, sadržaji kolegija usmjereni su prema osnovnom poznavanju arhivalija i manuskripata, teoriji i praksi upravljanja, vrednovanja i predstavljanja arhivskog gradiva, te upravljanju arhivskim ustanovama, etičkim pitanjima i zaštiti gradiva.

4. Mogući sadržaji od interesa za zajednicu AKM-a

Kako je pri oblikovanju sadržaja obrazovnih programa na akademskoj razini podosta unaprijed zadanih okvira (npr., postojeći fakultetski odsjeci, raspoloživo znanstveno-nastavno osoblje), ali i zamki intelektualne (npr., obrazovanje za rad u javnim ustanovama koje osniva i podupire država odnosno lokalna zajednica) i pragmatične prirode (npr., preoblikovanje programa uz nedostatnu podršku akademske zajednice, spori integracijski procesi na sveučilištima), provedenim se istraživanjem nastojalo prikupiti dovoljno podataka za raspravu o mogućim modelima obrazovanja stručnjaka za zajednicu AKM-a u sredini u kojoj se državna kulturna i informacijska politika zasniva na ideji društva znanja, primjeni nove tehnologije, te promiče važnost očuvanja kulturne baštine.

Nakon pretraživanja, uz pomoć metode analize sadržaja definirane su osnovne skupine predmeta koje je moguće označiti kao predmete kojima studenti stječu znanja i vještine iz područja obrazovanja za stručnjaka u okruženju AKM-a. Pritom, oslonac je predstavljao vodič za profesionalnu edukaciju knjižničara i informacijskih stručnjaka¹² u kojem su prepoznati ključni elementi u obrazovnim programima: informacijsko okruženje, informacijska politika i etika, povijest područja, generiranje, posredovanje i korištenje informacija, utvrđivanje informacijskih potreba i oblikovanje

¹²Guidelines for professional library/information educational programmes : 2000. // Information development, 17, 4(2001), 270.

odgovarajućih usluga, proces prijenosa informacija, organizacija, pretraživanje, pohrana i zaštita informacija, znanstveno-istraživačko djelovanje, analiza i interpretacija informacija, primjena informacijskih i telekomunikacijskih tehnologija u informacijskim ustanovama pri proizvodnji informacija i ponudi usluga, upravljanje izvorima informacija i upravljanje znanjem, upravljanje informacijskim ustanovama te kvantitativne i kvalitativne procjene učinka koji proizvodi uporaba informacija i knjižničnih usluga.

Kako je u obrazovanju knjižničara, arhivista i muzeologa prepoznato podosta zajedničkih elemenata,¹³ ali i posebnosti,¹⁴ oblikovanje nastavnog programa koji se zasniva na Bucklandovoj ideji *liberal arts*, fleksibilno postavljenom kurikulumu, otvorenom za praćenje promjena, ali i interesa samih studenata, trebalo bi pridonijeti tomu da sve tri profesionalne zajednice prepoznaju ne samo sadržaje koji su neizostavni kada se radi o posebnostima, već i one koji su poželjni i izazovni za promišljanje širega društvenog i profesionalnog konteksta u kojima se sve tri profesije pojavljuju i djeluju, a napose kada se radi o globalnom informacijskom povezivanju.

Na tragu takvih razmišljanja, ciljeve studija poželjno je postaviti tako da stečena znanja i vještine omogućuju zapošljavanje ne samo u raznim tipovima knjižnica, arhiva i muzeja, već i u informacijskim središtima pri javnim i privatnim tvrtkama, poslovnim korporacijama, javnim medijima i sl. Korištenje novih tehnologija u nastavi mora studentima omogućiti stjecanje odgovarajućih znanja i vještina potrebnih pri oblikovanju, odabiru, uporabi i evaluaciji informacijskih sustava i usluga u budućemu radnom okruženju.

Nadalje, prepoznate su sljedeće cjeline od interesa za sve tri profesionalne i znanstvene zajednice:

- U sklopu kolegija čijim se sadržajima tumače znanje, informacija i komuniciranje u društvu, filozofski i sociološki pristup nedvojbeno pridonose razumijevanju okruženja u kojemu nastaju, razvijaju se i djeluju informacijske ustanove, službe i usluge te oblikuju informacijske politike. Uključivanjem filozofskih, socioloških i epistemoloških tema problematiziraju se teorijsko-metodološke i povijesne odrednice karakteristične za razvoj svake discipline, kao i za razvoj područja informacijskih i komunikacijskih znanosti, dok je specifična pitanja pojedinih disciplina moguće produbljivati u sklopu izbornih kolegija.
- Generiranje znanja, posredovanje i korištenje informacija, uključujući i analizu i interpretaciju informacija – načini nastajanja dokumenata, njihova odabiranja, prikupljanja i organiziranja – važni su za sve tri zajednice, pa se na razini općih načela, teorije i prakse organiziranja dokumenata i informacija može prepoznati podosta zajedničkih tema. Normiranje postupaka pri obradi nesumnjivo je prijeko potreban uvjet za uspješnu organizaciju građe i informacija, ali je nasuprot dosadašnjem gotovo uobičajenom isticanju specifičnosti i usmjeravanju na tehničke aspekte obrade, u akademskoj izobrazbi potrebno pomaknuti naglasak s obučavanja za same postupke na razumijevanje teorijske osnove (filozofije i logike pristupa i postupaka,

¹³Usp., npr., Aparac, T. Nav. dj.; Horvat, A. Nav. dj.

¹⁴Usp. Horvat, A. Nav. dj.

- terminoloških pitanja i sl.), i na razumijevanje promjena koje dovode do novih modela i načina posredovanja i korištenja znanja i informacija (npr., uloga kataloga, kazala i bibliografskih izvora u tradicionalnom i netradicionalnom okruženju, važnost analize informacija, dodane vrijednosti).
- Kada se radi o ovladavanju znanjem i vještinama nužnim za utvrđivanje informacijskih potreba i oblikovanje odgovarajućih usluga, prepoznaju se teme koje bitno približavaju sve tri zajednice, poglavito u mrežnom okruženju, pa iz toga izrasta i potreba za prepoznavanjem i ovladavanjem primjerenom istraživačkom metodologijom (npr., metodologijom istraživanja korisnika i korištenja, vrednovanja uspješnosti, načina rada s građom te znanjima iz kognitivne psihologije).
 - Obučavanje studenata s ciljem da razumiju i olakšavaju proces prijenosa informacija i pretraživanja, danas je iznimno složeno, jer razvoj mrežnih sustava za pretraživanje zahtijeva od budućih stručnjaka da razumiju procese kojima se analiziraju i oblikuju informacijski sustavi za pretraživanje i pronalaženje svih vrsta građe i informacija, te da budu sposobni oblikovati uspješne strategije pretraživanja mrežnih i drugih izvora, baza podataka, digitalnih dokumenata i sl., uključujući i razvoj i korištenje tezaurusa i kontroliranih rječnika. Svim tim znanjima i vještinama studenti trebaju ovladati neovisno o tome u kojoj će ih radnoj sredini koristiti.
 - Kako se danas oblikovanje informacijskih sustava i usluga sve više odvija pod utjecajem mrežnog komuniciranja, kolegiji kojima se obrađuju pitanja oblikovanja informacijskih sustava podjednako su zanimljivi i korisni svim trima zajednicama, s tim da se naglasak stavlja na pitanja vezana uz strategije oblikovanja, odnosno odabira i implementacije primjerenih informacijskih sustava te načine i mogućnosti njihove uporabe i vrednovanja. Teme poput strukturiranja informacijskih sustava, tehnologija za prijenos podataka, standarda i protokola za komunikaciju među sustavima od interesa su za sve tri zajednice, a posebne se teme poput informacijskih sustava za posebne skupine korisnika, posebnih zbirki i sl. mogu nuditi kao izborni kolegiji. U ovoj su cjelini posebno važna etička pitanja vezana uz pristupe i načine korištenja informacijskih sustava i usluga pa, premda je etika nedvojbeno zastupljena i u drugim cjelinama, ovdje joj valja posvetiti posebnu pažnju.
 - Pohrana i zaštita informacija nesumnjivo je područje u kojem sve tri zajednice nalaze puno toga zajedničkog, kako u odnosu na tradicionalne tako i na digitalne dokumente i informacije.
 - Upravljanje i marketing područja su koja u obrazovne programe ulaze relativno kasno, ali im se u svim trima zajednicama pridaje velika važnost, poglavito sa stajališta upravljanja promjenama, upravljanja ljudskim potencijalima, upravljanja informacijskim ustanovama te marketinga i njegovih specifičnosti u odnosu na ponudu proizvoda i usluga svih i svake od navedenih profesija.

Naposljetku, pripremajući studente ne samo za rad u informacijskim ustanovama i mrežama, već i za znanstveno-istraživačko djelovanje, na akademskoj obrazovnoj razini, posebno na dodiplomskoj, valja pažljivo ugrađivati interdisciplinarno postavljen praktičan rad, terenska istraživanja i rješavanje problema, kao i one sadržaje koji će omogućiti studentima da ovladaju metodologijom znanstveno-

istraživačkog rada kako bi se pripremili da na poslijediplomskom studiju prepoznaju i znanstveno obrade vrijedne teme.

5. Zaključno

Kada danas govorimo o potrebi preoblikovanja obrazovnih programa za informacijske stručnjake, postavlja se pitanje jesu li ti programi koncipirani tako da studenti razumiju prirodu informacijskih djelatnosti, razloge pojavljivanja i nestajanja informacijskih paradigmi, svrhu djelovanja pojedinih informacijskih ustanova, specifične uvjete njihova djelovanja i povezivanja u promijenjenim i promjenjivim uvjetima razvoja suvremenog društva, bit proizvoda i usluga koje stvaraju i nude te raznolike i promjenjive potrebe i navike korisnika.

Provedenim se istraživanjem pokazalo da suvremeno koncipirani programi u američkim i britanskim knjižničarskim školama omogućuju studentima da razumiju zajedničke elemente i posebnosti knjižničarske i arhivističke djelatnosti, mrežnih službi i usluga, te da su im savladana znanja i stečene vještine osnova za daljnje specijalizacije u radnom okruženju.

Obrazovne cjeline koje su prepoznate kao zanimljive svim trima zajednicama, dovoljno su, prema našem mišljenju, široko postavljene da dopuštaju uključivanje sadržaja kojima će se tumačiti i unapređivati kako pojedine discipline tako i područje informacijskih i komunikacijskih znanosti unutar kojega budući stručnjaci mogu djelovati i razvijati se.

LITERATURA

Aparac, Tatjana. Informacijske znanosti : temeljni koncepti i problemi. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 14-28.

Aparac, Tatjana; Mirna Willer. Some fundamental principles of the knowledge and information organization for the purpose of improving the citizens access to the digitized heritage. // Convergence in the digital age : challenges for libraries, museums and archives : proceedings of a conference held in Amsterdam on 13-14 August 1998 / organized by TNO and supported by the European Commission under the Telematics for Libraries Programme. Luxembourg : European Commission, Directorate-General Information Society, 1999. Str. 35-42.

Dostupno i na: <http://www.cordis.lu/libraries/en/ifla/session2.html> (2003-01-24)

Behesti, J. Library and information science curriculum. <http://www.gslis.mcgill.ca/beheshti/alacais4.htm> (2002-10-12)

Buckland, M. The academic heritage of library and information science : resources and opportunities. <http://www.sims.berkeley.edu/~buckland/alise00.html> (2002-10-31)

Curry, A. Canadian LIS education : trends and issues. // Education for information 18(2000), 325-337.

Guidelines for professional library/information educational programmes : 2000. // Information development 17, 4(2001), 269-271.

Dostupno i na: <http://www.ifla.org/VII/s23/bulletin/guidelines.htm>

Horvat, A. Zajedničko i posebno u stručnoj naobrazbi bibliotekara, arhivista i muzeologa. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 29-37.

KALIPER (Kellogg-ALISE Information Professions and Education Reform Project).
http://www.alise.org/nondiscuss/KALIPER_conf_2000_report.htm (2002-11-4)

Logan, E.; I. Hsied-Yee. Library and information science education in the nineties. // Annual review of information science and technology (ARIST) 35(2001), 425- 439.

Wilson, P. Bibliographical R & D. // The study of information : interdisciplinary message / ed. by F. Machlup; U. Mansfield. New York : Willey, 1984. Str. 389-397.

Wilson, T. Curriculum and catastrophe : change in professional education.
http://www.alise.org/conferences/conf00_Wilson_Curriculum.htm (2002-11-2)

PRILOG 1

Obrazovne ustanove iz područja knjižnične i informacijske znanosti u Sjedinjenim Američkim Državama

Directory of Accredited LIS Master's Programs - <http://www.ala.org/alaorg/oa/lisdir.html>

1. The University of Alabama; School of Library and Information Studies, URL: http://www.slis.ua.edu/intro/intro_frame.htm
2. University of Arizona; School of Information Resources and Library Science URL: <http://www.sir.arizona.edu>
3. San Jose State University; School of Library and Information Science URL: <http://slisweb.sjsu.edu>
4. University of California, Los Angeles; Department of Information Studies Graduate School of Education & Information Studies URL: <http://is.gseis.ucla.edu>
5. Southern Connecticut State University; School of Communication, Information and Library Science, Department of Information and Library Science URL: <http://www.southernct.edu/departments/ils>
6. The Catholic University of America; School of Library and Information Science URL: <http://slis.cua.edu>
7. Florida State University; School of Information Studies URL: <http://www.lis.fsu.edu>
8. University of South Florida; School of Library and Information Science URL: <http://www.cas.usf.edu/lis>
9. Clark Atlanta University; School of Library and Information Studies URL: <http://www.cau.edu>
10. University of Hawaii; Library and Information Science Program URL: <http://www.hawaii.edu/slis>
11. Dominican University; Graduate School of Library and Information Science URL: <http://www.gslis.dom.edu>
12. University of Illinois at Urbana-Champaign; Graduate School of Library and Information Science; Library and Information Science Building URL: <http://alexia.lis.uiuc.edu>
13. Indiana University; School of Library and Information Science URL: <http://www.slis.indiana.edu>
14. University of Iowa; School of Library and Information Science URL: <http://www.uiowa.edu/~libsci>
15. Emporia State University; School of Library and Information Management URL: <http://slim.emporia.edu>
16. University of Kentucky; College of Communications and Information Studies School of Library and Information Science URL: <http://www.uky.edu/CommInfoStudies/SLIS>
17. Louisiana State University; School of Library and Information Science URL: <http://slis.lsu.edu>

18. University of Maryland; College of Information Studies
URL: <http://www.clis.umd.edu>
19. Simmons College; Graduate School of Library and Information Science
URL: <http://www.simmons.edu/programs/gslis>
20. University of Michigan; School of Information
URL: <http://www.si.umich.edu>
21. Wayne State University; Library and Information Science Program
URL: <http://www.lisp.wayne.edu>
22. University of Southern Mississippi; School of Library and Information Science
URL: <http://www-dept.usm.edu/~slis>
23. University of Missouri-Columbia; School of Information Science and Learning Technologies
URL: <http://sislt.missouri.edu>
24. Rutgers University, The State University of New Jersey, Department of Library and Information Science, School of Communication, Information and Library Studies
URL: <http://www.scils.rutgers.edu>
25. Long Island University, Palmer School of Library and Information Science
URL: <http://cics.cwpost.liu.edu>
26. Pratt Institute; Pratt Manhattan Center School of Information and Library Science
URL: <http://www.pratt.edu/sils>
27. Queens College; City University of New York; Graduate School of Library and Information Studies
URL: <http://qcpages.qc.edu/GSLIS>
28. St. John's University; Division of Library and Information Science
URL: <http://www.stjohns.edu/pls/portal30/sjudev.school.adminhome>
29. Syracuse University, School of Information Studies
URL: <http://www.istweb.syr.edu>
30. University at Albany, State University of New York School of Information Science and Policy
URL: <http://www.albany.edu/sisp>
31. University at Buffalo; State University of New York Department of Library and Information Studies School of Informatics
URL: <http://www.informatics.buffalo.edu/lis>
32. North Carolina Central University; School of Library and Information Sciences
URL: <http://www.nccuslis.org>
33. University of North Carolina at Chapel Hill; School of Information and Library Science
URL: <http://www.ils.unc.edu>
34. The University of North Carolina at Greensboro; Department of Library and Information Studies School of Education
URL: <http://www.uncg.edu/lis>
35. Kent State University; School of Library and Information Science
URL: <http://www.slis.kent.edu>
36. University of Oklahoma; School of Library and Information Studies
URL: <http://www.ou.edu/cas/slisl>

37. Clarion University of Pennsylvania; Department of Library Science
URL: <http://www.clarion.edu/libsci>
38. Drexel University; College of Information Science and Technology
URL: <http://www.cis.drexel.edu>
39. University of Pittsburgh; School of Information Sciences
URL: <http://www.sis.pitt.edu>
40. University of Rhode Island; Graduate School of Library and Information Studies
URL: <http://www.uri.edu/artsci/lsc>
41. University of South Carolina; College of Library and Information Science
URL: <http://www.libsci.sc.edu>
42. University of Tennessee; School of Information Sciences
URL: <http://www.sis.utk.edu>
43. Texas Woman's University; School of Information
URL: <http://www.twu.edu/cope/slis>
44. University of North Texas; School of Library and Information Sciences
URL: <http://www.unt.edu/slis>
45. The University of Texas at Austin; Graduate School of Library and Information Science
URL: <http://www.gslis.utexas.edu>
46. University of Washington; The Information School
URL: <http://www.ischool.washington.edu>
47. University of Wisconsin-Madison, School of Library and Information Studies
URL: <http://www.slis.wisc.edu>
48. University of Puerto Rico; Graduate School of Information Sciences and Technologies
URL: <http://egcti.upr.edu>
49. University of Wisconsin-Milwaukee; School of Information Studies
URL: <http://www.uwm.edu/Dept/SOIS>

PRILOG 2

Obrazovne ustanove iz područja knjižnične i informacijske znanosti u Velikoj Britaniji

1. School of Information and Media, The Robert Gordon University, Garthdee Road, Aberdeen
URL: <http://www.rgu.ac.uk/~sim/sim.htm>
2. Department of Information Studies, University of Wales, Llanbadarn Fawr, Aberystwyth
URL: <http://www.dil.aber.ac.uk/index.htm>
3. School of Information Studies, University of Central England in Birmingham, Perry Barr, Birmingham
URL: <http://www.cie.uce.ac.uk/SIS>
4. School of Information Management, University of Brighton, Watts Building, Moulsecoomb, Lewes Road, Brighton
URL: <http://www.cmis.brighton.ac.uk>
5. Department of Continuing Education, University of Bristol, 8-10 Berkeley Square, Clifton, Bristol
URL: <http://www.bristol.ac.uk/education/ilm>
6. Department of Communication and Information Studies, Queen Margaret University College, Clerwood Terrace, Edinburgh
URL: <http://www.qmced.ac.uk>
7. Department of Information Science, The University of Strathclyde, Livingstone Tower, 26 Richmond Street, Glasgow
URL: <http://www.dis.strath.ac.uk>
8. School of Information Management, Leeds Metropolitan University, Priestley Hall, Becketts Park, Leeds
URL: <http://www.lmu.ac.uk/ies/im>
9. Centre Information and Library Management Group, Liverpool Business School, Liverpool John Moores University, John Foster Building, 98 Mount Pleasant, Liverpool
URL: <http://cwis.livjm.ac.uk/bus/cilm>
10. Department of Information Science, The City University, Northampton Square, London
URL: <http://www.soi.city.ac.uk/informatics/is>
11. School of Library, Archive, and Information Studies, University College London, Gower Street, London
URL: <http://www.ucl.ac.uk/slais>
12. School of Law, Governance and Information Management, London Metropolitan University (formerly University of North London and London Guildhall University), Ladbroke House, 62-66 Highbury Grove, London
URL: <http://www.unl.ac.uk> www.newuniversity.co.uk
13. Department of Information Science, Loughborough University, Loughborough
URL: <http://lboro.ac.uk/departments/lis>

14. Department of Information and Communications, Manchester Metropolitan University, Geoffrey Manton Building, Rosamond Street West, off Oxford Road, Manchester
URL: <http://www.mmu.ac.uk/h-ss/dic>
15. Division of Information and Communication Studies, School of Informatics, Northumbria University, Lipman Building, Newcastle-upon-Tyne
URL: <http://ilm.unn.ac.uk>
16. Department of Information Studies, The University of Sheffield, Western Bank, Sheffield
URL: <http://www.shef.ac.uk/uni/academic/I-M/is/home.html>